

Nr 22

Civilutskottets betänkande i anledning av motioner om en befolkningspolitisk riksplanering samt om vissa åtgärder för att dämpa storstadstillväxten.

Motionerna

Utskottet har behandlat motionerna 1971:

445 av herr Grebäck m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om att initiativ tages till en befolkningsmässig riksplanering i syfte att åstadkomma ett med hänsyn till sociala krav, arbetskraftstillgång, miljö- och naturresurser lämpligt befolkningsunderlag för varje region i landet,

1199 av fru Söder m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådana anvisningar till planorganen att statsmakternas intentioner följes, särskilt beträffande dämpning av storstadstillväxten och förbättrad regional balans.

Utskottet

Förslaget i motionen 1971:445 om en *befolkningsmässig riksplanering* avser att påkalla sådana fortlöpande centrala bedömningar från statsmakternas sida som i konkreta befolkningstermer anger ett underlag för den regionala utvecklingsplaneringen, för den översiktliga fysiska planeringen och för samhällsliga beslut i övrigt som kan ha betydelse för den regionala fördelningen.

De hittillsvarande uttrycken för statsmakternas intentioner har getts en mer allmän form, som t. ex. att dämpa tillväxten i storstadsregionerna och fördela en del av expansionen på växtkraftiga stadsregioner på skilda håll i landet. En strävan mot ytterligare konkretisering av regionalpolitiska målsättningar har dock sedan länsplanering 1967 lett det fortsatta arbetet. Frågan har även prövats av 1970 års riksdag (prop. 1970:75, SU 103) i samband med då antagna riktlinjer för planerings- och programarbetet, riktlinjer som omfattade även vissa grunder för en ortsklassificering. Gruppen för regional utvecklingsplanering har i juni 1971 publicerat en skiss till ett ortsklassificeringssystem i ett regionalpolitiskt handlingsprogram. 1972 års riksdag torde få tillfälle att ta ställning till frågor av denna art.

Mot det angivna syftet med de föreslagna planeringsformerna – att åstadkomma ett med hänsyn till sociala krav, arbetskraftstillgång, miljö- och naturresurser lämpligt befolkningsunderlag för varje region i landet – finns naturligen inga invändningar. Inga invändningar kan heller göras mot strävandena som sådana att få ett ytterligare konkretiserat handlings-

program, något som dock redan ligger i fattade beslut och pågående arbete. Planeringsprinciperna får ytterligare prövas av 1972 års riksdag i samband med aviserat förslag till regionalpolitiskt handlingsprogram. Ett riksdagens initiativ är därför inte nu erforderligt.

Det i motionen 1971:1199 framförda förslaget avser att genom *anvisningar till planorganen* för den fysiska planeringen söka främja en utveckling enligt av statsmakterna antagna regionalpolitiska riktlinjer som t. ex. att dämpa tillväxten i storstadsområdena.

I den mån motionen syftar till att ändra den till byggnadslagen knutna kompetensfördelningen mellan de statliga och kommunala planeringsorganen bör den enligt utskottets mening inte nu föranleda någon riksdagens åtgärd. Sambandet med bygglagutredningens arbete och med de åtgärder som i övrigt kan bli aktuella i anslutning till bl. a. aviserade förslag om innehållet i och formerna för en fysisk riksplanering är vidare alltför starkt för att en separat bedömning skall vara lämplig.

Inte heller har utskottet funnit anledning att nu påkalla någon riksdagens åtgärd i fråga om samordningen i stort av regional utvecklingsplanering samt fysisk planering och miljöprövning m. fl. åtgärder av koncessionskaraktär. Utskottet har förutsatt att förslag även i sådan riktning kommer att föreläggas riksdagen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1971:445,
2. att riksdagen avslår motionen 1971:1199.

Stockholm den 26 oktober 1971

På civilutskottets vägnar

ERIK GREBÄCK

Närvarande: herrar Grebäck (c), Bergman (s), Almgren (s), Tobé (fp), fröken Ljungberg (m), herrar Andersson i Knäred (c), Lindkvist (s), Henrikson (s), Wennerfors (m), Högström (s), Engström (vpk), Jadestig (s), Karlsson i Mariefred (c), Ångström (fp) och Persson i Karlstad (s).

Särskilt yttrande

av herr Engström (vpk) som anför:

De motioner som ligger till grund för utskottets yttrande tar upp den regionala krisen på ett mycket ytligt sätt. De anvisar inga lösningar och kringgår liksom utskottets yttrande själva kärnfrågan.

Den regionala och miljöpolitiska krisen, som tar sig uttryck i bl. a. avfolkning av hela landsdelar och ohämmad storstadstillväxt är ett resultat av att planering och samhällsinvesteringar anpassats till de privata storföretagens krav att få förlägga produktionsanläggningarna till ur kapitalets synpunkt lönsamma regioner.

Det arbete som pågår dels inom civildepartementet med upprättande av förslag till fysisk riksplan dels inom inrikesdepartementet med upprättande av regionalt handlingsprogram främst byggt på en ortsklassificering bryter inte med den hittills förda politiken så som den utformats i 1964 års lokaliseringsbeslut. Jag kan därför inte biträda utskottets yttrande.

Vänsterpartiet kommunisterna har vid upprepade tillfällen krävt och föreslagit en ny regionpolitik grundad på andra huvudmålsättningar. Dessa måste vara:

- a) åt varje län full och effektiv sysselsättning utan avfolkning,
- b) planmässig regionalpolitisk styrning av alla investeringar i produktionsapparaten,
- c) nettotillväxt till andra regioner än storstäderna,
- d) total samhällelig kostnadskalkyl – profiten får ej vara styrningsfaktor.

Den motion från vårt parti rörande ändring av sysselsättnings-, lokaliserings- och näringspolitiken som väckts vid årets höstriksdag baseras på de ovan nämnda huvudmålsättningarna.